

SOČA

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto . . . . . f. 4.—
Pol leta . . . . . „ 2.—
Četrť leta . . . . . „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četrť leta . . . . . „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

Pri oznanilih se plačuje za navadno tristolpno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot. 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Contrada della croce 233, poleg preture, kder se nehaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavecem in drugim nepromožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Glasiło slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Nova postava za ljudske šole.

Očetovska hiša je, in to je občna priznana resnica, prvo in pravo odgojevališče mladine torej človeštva! Doma se po starih in sorodnih v otrocih temelj postavi jeziku, telesnemu in duševnemu razvoju, doma dobi mladina prve vtise in ti so tako močni, da jih človek ne pozabi v svoji največji starosti. V očetovski hiši se potem takim temelj postavi dobremu in slabemu, zato slišimo trditi, da kakoršni so stari, takošni so otroci; posebno se sodijo hčere po materi, in dotični pregovor se glasi: jabeljko ne pade daleč od drevesa.

Toda stari ne morejo vsega storiti, posebno v sedajnih časih ne, ker nimajo časa in morajo za živč in za toliko drugih potrebnih reči skrbeti, večidel znajo tudi sami premalo, da bi otroke sami doma poučevali v tem, kar je dandenes potrebno ali koristno. Kakor je cerkev za poduk v uravnosti in veri za vse, torej tudi za otroke, tako so šole za to, da se mladina poučuje v raznovrstnih znanostih, v viših šolah v zaustvili in umetnostih, zraven morajo podpirati cerkev v morali.

Če torej šol ni, če jih je premalo, ali če so slabe, ni napredka, in ne mere ga biti; poleg pa mora tak narod rakovo pot hoditi, kar je prežalostno in preskodljivo zlasti zdaj v časih občnega napredovanja in razvijanja v vseh človeških razmerah in zadevah.

Šole so torej prevažne, in morajo zanimati ne samo starše ampak vse ljudstvo. Iz tega pa sledi, da mora imeti vpliv na šolske zadeve tudi vse ljudstvo, posebno če je svobodna; kajti svoboda obstaja prav za prav v tem, da ljudstvo ali samo opravlja javna opravila, ali se jih vdeležuje, in da pametno samo skrbi za svoj blagor. Že smo pa dokazali, da so šole preimemna narodova zadeva.

Vrh tega prašamo, kdo vzdržuje šole, kdo plačuje za nje?

Gotovo je to ljudstvo in zmirom le ljudstvo, torej ne more ma nihče odreči pravice in dolžnosti neprestanega nadzorovanja in udeleževanja. In zares so po naših šolskih postavah pokloni vsi, da bi skrbeliza šole, in da imajo vpliv na te zadeve; tudi duhovščina ima svoj del, in zato so nekateri duhovni kot poslanci za to postavo radi glasovali. Od kod prihaja zdaj velika nezadovoljnost od strani mnogega duhovstva?

Tudi poprej niso imeli šol popolnoma v svoji oblasti, in so bili vezani na postavu, ki jih je

dajal vladar, in na ministre. Na mesto same vlade je nastopilo zdaj vendar enkrat tudi ljudstvo. Pravica njegova je jasna, ko beli dan, obveljala je, in tega bi se morali vsi kaj veseliti zlasti tišči, ki dobijo iz ljudstva pomagavec.

Ugovarjajo sicer nekateri, da ljudstvo nij še zrelo. Nu, to je vedno tisti osudni ugovor onih, ki nočejo z narodom za narod delati, ki so avtokrati.

Pomisliti je, da začeti se mora, in da je težaven vsak začetek. Ako začetka nij, ne bo napredka in še manj popolnosti. Če je pa res, da nij ljudstvo še zrelo, kaj za to? Toliko bolj bi se morali potruditi vsi omikanci in tudi duhovniki, da bi podučevali ljudstvo v šolskih svetih, in zunaj teh zborov pri vsaki priliki o šolskih zadevah. Najlejša prilika jim je dana, da pokažejo svoje domoljubje, svojo omiko in zgovornost, da razsvetlijo kmete in druge stanovce, saj je največje veselje pravemu omikancu in narodnjaku ljudstvo povzdigniti. Če ste tedaj narodnjaci, roko na delo, in to brez kujanja in nič vrednih izgovorov.

Dalje morajo vsi veseli biti nove postave, ker je učiteljstvo ljudskih šol osvobodila. Vse hoče in ima biti svobodno; kmet, meščan in sploh vsak državljan, vsak narod, in vsaka cerkev; le učitelj moral bi sluga biti. Bogme, kaka nespametnost! Učitelj v ljudski šoli ima nalogo, v otrocih duševne moči zbujevati in razvijati, ima jim razne znanosti vcepiti, mora temelj postaviti bodočemu napredovanju, ter ima v svobodni državi otroke pripravljati, da bodo svobodni, značajni državljan; on sam pa naj bi bil nesvoboden in odvisen, kakoršen je poprej bil pod absolutizmom? Nikdar ne sme in tudi ne more to biti!

Gotovo mora tudi on imeti svoje predstojnike, katere ima tudi najsvobodnejši, in ti so po novi postavi krajni šolski svet, okrajni svet in deželno šolsko svetovalstvo. Tedaj je predstojnikov zadosti, in učitelj slabega ne more storiti. V vseh teh zborih so zastopniki ljudstva, učiteljev, vlade in duhovniki, ti zadnji pa vsled postave a ne po volitvah. Še more vrh tega kak drug duhovnik v zboru priti ali kot učitelj ali po volitvi. Duri so odprte, dalje za poduk in zgovornost je široko, prilika je dana veliko dobrega storiti, kdor hoče delati v korist mladini, naroda, državi in cerkvi. Kdor pa namerava več, ti noče svobode, ampak želi gospodarstva za se ali za svoj stan, a to je nemogoče v svobodni državi, ker se z njo ne vjema, temveč svoboda izključuje; zato se nadejamo, da kmalo neta to nadosledno nasprotovanje.

Nova šolska postava odločuje več, primer-

nejša plačila učiteljem po deželi, in to je prav, kajti ona tudi od njih več tirja, in starodavna resnica je: kakoršna je plača, tako je delo.

Ker pa bodo primerno plačeni, morajo ti gospodje tudi vsem pametnim zahtevam zadostovati, mladini in narodu koristiti, kakor smo gori omenili, ter navdušeno svojo nalogo izvrševati. Naj torej učitelji in šolske oblastnike strogo delajo po svojih dolžnostih, narod bo rad se žrtvoval, saj je sploh ljudstvo za vsako pravo dobroto hvaležno. Prav zdaj je čas vse dobro urediti, ker so k akurzi razpisani, in prilike ne bo manjkalo dokazati, da je postava v svojih glavnih načelih prav dobra, kar pa je pomanjkljivega ali napčenega v posameznih odločbah, da se popravi in tudi se bo popravilo.

Dopisi.

V Gorici 14. avgusta. Prav radi bi vsakrat kaj zanimivega iz našega mestnega življenja poročali; toda v manjših mestih, kakoršna je Gorica, vsahnejo kmalu studenci žurnalistom in treba je tudi kako iz trte izviti, da ne ostanejo čitatelji na suhem. Ta teden se nam zdi prav tih teden, nič kaj mikavnega v Gorici, celo mestni očetje kulajo žolč le na tihem in nij je prilike, da bi se jim penil v javnosti. Samo eden, kateri ga je skuhal čez vse mere, razliva ga, kakor po navadi, v priljubljeni Triesterci čez mestnega župana g. Claricini-a in podžupana d.ra Maurovič-a, katera oba bi on, ako bi bilo v njegovi moči, gotovo takoj v pregnanstvo poslal — v poprovo deželo.

To vam je starešina, o katerem smo te dni slišali, da postane v kratkem naj lepši mož v Gorici, in to po sili, ker ga imata „Isonzo“ in „Soča“ vsak teden v žhti, česar „Pottino“ ga pa kaj pazljivo striže, brije in češe. Saj pa tu ti zasluži, da ga glejštamo.

Te dni zapusti tukajšna vojaška posadka z godbo vred Gorico, ker pojde k vojaškim vajam v postojnsko okolico. Potem pridejo še le tih dnevi, ko ne bo slišati vesele godbe niti v mestnem vrtu, niti po mestu, niti ne za 10 novecov pri Katarinu. Po izvrstni godbi Franc Karelnevega polka se nam bo gotovo dolgo tožilo. Mestna godba se še vedno kuja, ter pričakuje menda rešitve od novega starešinstva. Dokler se ono končno ne uredi, ostanejo tu li mestni klarineti, trombete, boben in kar je še piskajočega in sploh glasbenega orodja, v dianniku obešeni. — Sicer je letos na nebu zadosti ropotanja, vsak drugi dan se bliska, gromi in tres-

LISTEK.

Zenska ljubezen.

Spisala

Angela B. . . . .

Kakor obude prijetno ogrevajoči žarki zlatega solca nežne popke krasnih cvetic k najlepšemu cvetju, da zrak napolnijo z omamljivo vonjavo, prav tako obudi sladki čut ljubezni žensko srce in žensko bitje k novemu, zlahtnejšemu življenju in ga povzdiguje do nadčloveške popolnosti.

Ne rabim malomarne besede ljubezen, ampak v najvišjem in najzlahtnejšem pomenu; jaz ne govorim o površnih, pri vsaki novi, lepi prikazni vnuemajočih se srcih; ampak o tistem stanovitnem in čistemu čutu, kateri zahteva nepokvarjenosti, naravnosti, zlahtnosti o tisti visoki lju-

bezni, ki človeka blaži in povzdiguje nad pozemeljske malenkosti in nečimernosti; le take občutke zamorem jaz imenovati: ljubezen. Tih se vkrade ta občutek v srce device in vtisne se ji v dušo podoba moža, katerega je morda le memogredé, en trenotek videla; zdaj sonce izide na nebu življenja in razprostira čez svet duha in občutkov prijetno gorkoto, nebeška rosa se začeuja poležavati po komaj razvitih cveticah, šepetajočiglas upa ugodno doni v deklíščo srce, duh nade robi z zlato nitko zagrinjalo prihodnosti, vsi kali dobrote, moči in ljubeznivosti, kateri so dozdej v globočini deklíškega srca spali, naenkrat oživé in deklíško bitje je popolnoma spremenjeno. Večidel si deklé ne more raztolmačiti te spremembe; če se pa njegovemu srcu odpre zveličarna resnica in če se strinjate besedici obeh: ljubim te! o kaka neizmerna radost napolni potem zlahtno srce ljubeče device: višje bitje postane in zamakoe se v nebesa ljubezni.

Tudi tebi, zlahtni mladenič, se vrata sreče odpro, ker vidiš in spoznavaš, kako ti deklia

svoje življenje ponudi in vse svojo duševno bogastvo podari, — brezkončni so ti darovi. Tebi nasproti mine vsa samopričnost in tvoja izvoljena si voči še lepša, še bogatejša, še popolnejša biti, da bi le tebe osrečila.

Brezmerno vdava ti je, le zate živi, vse vidi le skoz tvoje oči; kako malo pa tirja od tebe? Mladenič! zlahtnost čistega, ljubečega srca mlade deklie je tako velika, da se ne ustraši nobene žrtve; pa za vse to od tebe nasproti ne tirja daru, ampak veseli se le, da ti je svojo vdanost pokazala.

Čudopolna je prikazen, kako hitro žena samo sebe in vse svoje misli podredi možu, vse kar on tudi ona ceni in graja in nima družega prepričauja, nego tista, katero ima ljubljenec njenege srca.

Prav tako se čudno zdi, kako zamore od zibelke z največjo ljubeznijo odgojeno in v domači hiši tako srečno deklé vse svoje najbližji zlahtni-ke in od malih nog sem najpriljubljenejše tovaršice kar naenkrat zapustiti, da, pozabiti in podati

ka. Pretekli četrtak je zopet strela rogoviliha po mestu in sicer je udarila v stolp jezuitske cerkve ter je s čistoma odnesla številko 12 na stolpni uri. Druge škode nij naredila. Nekateri so se zaradi tega šalili, da je sam Bog pokazal, da je Jezuitom zadnja (12.) ura odklonkala. Hudobni liberalci, če le morejo zbadajo!

H koncu še eno iz mestne kronike preteklega tedna. Kakor smo že zadnjič priobčili, je pohodil gospod namestnik baron Ceschi vse tukajšne notabilite, med njimi tudi mestnega župana in podžupana dr. Maurovich-a. Kakor se spodobi, sta mu ona dva obiskovanje vrnila.

Ko sta prišla v ta namen k „Trem Kronam“, bil je že kdo drugi pri namestniku in čakala sta tedaj, kakor drugi, v predsobi.

Ko je pa g. namestnik potem druge, ki so za njima prišli, poprej sprejel, zgrabi dr. M. pravilna novolja, katero je tudi glasno zadosti izrazil; vzame klobuk in jo pobriše po stopnicah. Namestnik to slišati se zavé storjene napačnosti in hiti do stopnic za M-om ter ga izgovorja se so najzaj kliče. A dr. M. zarenči se eno ne prav prijazno, in nij ga bilo več.

Morda bi kdo mislil, da se ne zna gosp. Ceschi pravilno obnašati? Mi smo dragačnega mnenja: on je hotel ona dva gospoda zaradi posebnih uzrokov ponižati, pa so je vsaj pri enem spekel in to je prav; vljudnost naj ne postane nikdar nedostojna preponižnost, posebno pri ljudskih zastopnikih ne.

iz goriške okolice. 12. avgusta. [Izv. dop.] — (Mrzenje §. 19 od strani vladnih mož, pojasnenja k dosegi vresničenja narodne ravnopravnosti in utrjenju narodnih mej.)t. Ni davno, od kar je pisatelj teh vrstic slovensko prošnjo v c. kr. davkarijo v K. vložil, ter se tudi nadjal, da bode slovensk odlok od istega vrada dobil. Pa motil sem se, ker na slovensko, od dotičnega svojega županstva se slovenske priloge podpirano vlogo mi je došel nemško pisan odlok. Ces. kr. uradi, kojih organi se navadno k omikanemu stanu prištevajo, naj bi saj takim strankam in narodno izobraženim možem, kojim je §. 19. tudi v dejanju znan, in ki jim v našem jeziku dopisujejo, pokazali, da je tudi njim znan §. 19 ne le po črki ali v sivi teoriji, ampak tudi v dejanju; naj bi, ker nekteri laški in nemški umevamo, zaradi te naše znanosti proti ravnopravnosti narodnega jezika ne grešili, kajti, ako smo se morali dotihmal z veliko potratu časa in novcev svoj materni jezik zanemarjaje tujščine učiti, vendar le s tem se nijmo še poslovanja v svojem jeziku nikakor v javnem življenju odrekli. Črka §. 19 in njegovo neizvrševanje le mori ravnopravnost, duh njegov, t. j. izvrševanje tistega pa je, ki oživlja že nad tisoč let zaslužjeni narod in njegov jezik, ki se, komur je znan in ga rad v javnem življenju pismeno in ustmeno rabi, gotovo milo glasi. Ravno tako sem prejel te dni od okrožne sodnije pa laško vabilo; eyo kaj ne mora vsega potrpežljivi §. 19. požirati! Čudo, da nam res prepohlevnim Slovencem se v „četrtem“ deželnem jeziku* (namreč v furlanskem) uradi ne dopisujejo!

Slovenec naj bi tedaj pred uradi vse avstrijske jezike umeval, ter v svoji mu skorej prirojeni ponižnosti, da ne rečem servilnosti, k vsemu te-

* Furlanski jezik nima slovstva, razun nekaj kole-darčkov in prismojcaih pesmi, kakoršne goriški težaki (fakini) prepevajo, kakor ena: „ma ce le puora itl.“

PIS.

se za ptujcem, ter njegovo ljubezen čez ljubezen vseh na svetu ceniti in hvalo pa grajo iz njegovih ust za mero svojega življenja sprejemati. Marsikateremu povrhemu premišljevalcu se zdí taka brezpogojna, vse izključljiva vdanost nenaravna in vendar je ustanovljena na svetih, večnih naravnih postavah; stara je, kakor naš rod. Ljubezen je ženskemu srcu posvetiven in čistiven zubelj; ona je najvišji postavodajavka, neskončna oblastnica srca in vsi drugi človeški nagibi so ji podrejeni. Kako pa se razločuje od Boga v ženske prsa položeni občutek prave ljubezni od le spremenljive, muhaste fantazije? Imamo poskušni kamen, kateri nam razodene, kaj je žlindra in kaj je čisto zlato, in ta kamen je — ljubezni stanovitnost.

Od Boga vžgana iskrica postane plamen, kateri ne ugasne več; taka neskončna ljubezen je iztok nebeške popolnosti in kot taka najvisočejše in plemenitnejše stanje našega duševnega bitja. Tam iz nebes izide, v nebesa zopet zaide. Prava ljubezen ne more tedaj nikoli jenjati, nikoli stati; ampak po večnih postavah mora zmerom bolj vnetati se in vsak trenutek svojega obstanka čistejša, zlahnejša postajati. Če pa narobe mrzlejši postane, ali celo otrpne, nij in nij bila nikoli ljubezen. Marsikaki nevednež se vkrade v zlahtno srce nedolžne deklice; oropa jo najlepšega čuta; vtrga lepo dušičo rožico, poduša jo in vrže jo v blato, da v sramoti pogine. O gospodiči

mu še vedno molčal ter gledal, kako se njegov jezik povsod za vrata in v kmetijske bajte potiska! Znano je, da mnogo Lahov na Goriškem tudi nemščino umeva, in vendar se jim vkljub tega njih znanja navadno le v laščini dopisuje, kajti redko se nahaja med našimi laškimi sosedi, da bi kateri ptujščino bolj nego materinščino čital. Posnemajmo jih tudi mi Slovenci na ta način v njihovem rodoljubju! Zarad tega z veseljem odobrujem, da pride peticija zaradi narodnostne postave pred zbor „Soča“ 24. t. m. in se potem vis. vladi poda. Da se nam pa zloraba §. 19 za vselej odstrani, zahtevajmo enoglasno, da naj se narodna individualnost Slovencev (kakor povsod) tudi na Goriškem in celem avstr. slovenskem Primorju, kakor pravo in javno rabo njihovega jezika kot deželnega, še enkrat z pozitivno postavo pripoznava, in da se to pripoznanje proti napadom slabomislitih sovragov naše narodne sloge zavaruje. Brez tega praktičnega pripoznanja je zastoj govoriti o kaki narodni svobodi in državljanski enakosti, ako sme že najnižji uradnik ali celo sodnijski sluga s pošiljanjem oziroma „na vrata pribijanjem“ neslovenskih spisov ali vabil tako jezikovi ravnopravnosti naravnost v obraz biti. Ker je pa vse, kar na tem materijalnem svetu biva, na čas in kraj navezano, se ve, da je h temu konečno skorej neobhodno potrebno, da se v dosego tega od vseh rodoljubov zaželjenega cilja naša narodna individualnost v prostoru, kojega ona zavzima, in sicer v celotni nepretrgani masi pripoznava pod imenom „Slovenija“, ali pod imenom, katerikoli si bode, ker na ime-nu nij tolikanj ležeče, ampak na stvari; premda se mi zedinjenje slovenskih pokrajin in dežel senaj bolj primerno Slovenijo imenovati dozdeva, ker je že to ime starodavno in od taborskih resolucij že sploh med narodom znano in ker to ime res za oživljenje zašušnjene naroda še naj bolj pristoja.

Žalibog je sicer res, da naš narod zaradi napačne odgoje v mladosti šteje mnogo odpadnikov, bodisi Lahonov ali Nemčurjev; pa teh naj slavna vlada nikar ne posluša. Tudi nemški, kakor madjarski narod, prvi za Miroslava I. ali velikega pruskega kralja pred ravno sto leti je imel celo med učenimi mnogo protivnikov; celo isti kralj sam so je svoje nemške narodnosti sramoval, ter je najrajši v krogu brezbožnih francoskih modrijanov le francoski jezik govoril in celo francoske pesmi koval. Nasproti temu je pa nemško prav slabo govoril in pisal. Enkrat, tako se pripoveduje, je na nemško pisano prošnjo neke uboge vojaške udove rajši latinski (slabo slovnično pisani) odlok dal, pisaje: „Ego non habet pecunia.“ (Jaz nimam novcev.) Se ve, da je bil velik uzrok k temu zaničevanju nemškega jezika in naroda, kateri se je v strašnih spremembah orožne sreče v sedemletni vojni tolikanj zanj požrtval, krivo naj bolj to, ker se je tedaj nemško slovstvo v prav žalostnem stanju v mnogo slabšem nego je sedaj naše, nahajalo; pa Miroslav nij zapazil tedajne sijajne začetke nove nemške slovstvene dobe, ko so se pokazali nemški pesniki Lessing, (prav za prav je to ime povečeno za bivše slovansko „Lesnik,“ tako nam je nekđaj razlagal isti prof. nemščine na gimnaziji, veleneceni Miroslav Žakelj, sedaj prof. na ljublj. gimnaziji.) Winkelmann, Göthe in drugi. (Konec prih.)

brez prave morale, lehkoživi in pokvarjeni, koliko reve ste nže vi uzočili tako zvanemu lepemu spolu, koliko vonečih cvetic ste potepali? Kaj je Vam ljubezen? Neumnost kaj ne? Ali ne vidite, da se Vaša nemoralnost, vaša živinska materijalnost nad vami maščuje. Kam pride svet brez idealov, brez zlahtnih čutov? Kaj bode človečanstvo brez blažujoče ga prave ljubezni! Pa naj si bode, kakor hoče; ljubezen čista, nadpovsetna bode večno ostala in ustanovi med spridenim človečanstvom neko duševno aristokracijo.

Kakor se demant le z demantom piliti zamore in le čisto zrcalo čisto podobo odbija, se tudi ljubezen v svojem najlepšem pomenu le med vrednimi plemenitimi srci vrača.

Le zlahtno žensko srce jo čuti in hrani, pa ne nevednežu, ampak blagosrčnemu možu. Prava ljubezen izključuje vsako nizko, malopridno dejanje in mišljenje, vzvišana je čez pozemeljsko samopridnost, oskosrčnost in vsako nizko željo.

Samo po trenutljivi zmoti fantazije je mogoče, da se v zlahtno dušo vkrade podoba nevedneža, pa dolgo ne traja, ker kmalo jo vrže iz sebe in, če zraven občiti še več bolečnost, kmalo obledé lesketoče se barva, s katerimi si je ljubica nevedneža slikala in ljubezen se spremeni v zaničevanje; zaradi tega pa ona nij nikoli prava bila, ker prava, čista ljubezen je večna.

iz goriškega Krasa. [Izv. dop.] Dne 1. t. m. so prišli v Komen učitelji tega okraja po tako dolgo zaželjeno plačo v c. kr. davkarijo. Da si tudi so imeli vsi nakaznice od c. kr. okr. šolsk. sveta, vendar niso nič dobili, ker se je moral obrniti prenatanjčen davkarški uradnik po svojih §§. do vis. c. kr. fin. vodstva v Trst. Gotovo je bilo to vsem učiteljem zelo nevršečno, kajti prišli so (nekteri iz daljnih kraj-v) zastoj. Zastoj so prišli, kar se tiče plače, a ne zastoj o duševnih zudevali, ker napravili so zbor, v katerem je prašo nekaj važnih reči v razgovor.

Prčujoči so bili sledeči gospodje: Jernej Čet. učitelj v Štejaku, Lavoslav Cvek, učitelj na Nabrežini, Oton Dic, podučitelj v Komnu, Anton Fajgelj, učitelj v Brestovici, Josip Hrovatin, učitelj na Gorjanskem, Anton Komolec, učitelj v Škrbini in Ivan Piano nadučitelj v Komnu. Zborovali so predpoldne in popoldne. V seji izvoljo enoglasno Ivana Piano-ta za prvosednika, Lavoslava Cveka-a pa za perovodjo. Po zapisniku so a) tož li okr. šolsk. svetu zaradi držane plače, b) pretresovali: ali so naša slovenska šolska berila pripravna za ljudske šole v naši deželi?

Izrekel je zbor, da berila, ktera so dosedaj tukaj predpisana, niso za našo deželo pripravna; dalje se je sklenilo, naj se prosi slavno c. kr. okr. šolsk. svetovalstvo, naj blagovoli v prvi okrajni šolski skupščini v program vzeti tu omejen sklep, da se soglasno vlada prosi, raj to važno reč prevdari in k blagorju slov. ljudstva v goriški deželi pomore.

Vsi nazoči učitelji so obljubili duševno pripomoči v tej važni reči, da ne zaostanemo za Lah i Nemci, ki imajo boljše uredjene šolske knjige.

Da ta namen dosežemo, potrebno so združene moči; prepričani so kraški učitelji, da bodo delali v tem smislu tu h tomaski in goriški g. učitelji. Druga seja, ktere se učitelji zelo veselje, bo prvi četrtak drugega meseca.

Prvosedlak vprašan, o čemu bi se tedaj pogovarjali, je predlagal, naj vsak učitelj prinese v pretres majhen učrt, po kterem bi morala biti sestavljena naša nova šolska berila. Predlog je bil enoglasno sprejet. Poročim ti, o sklepu draga „Soča“, koj po seji.

iz Prage. 8. avgusta 1872. [Izv. dop.] Univerzitetno vprašanje še vedno ne dá Nemcem in ustavakom miru. Kesajo se, da so sami universo uže bili Čehom obljubili, ter se izgovarjajo na vse strani, da bi se to ne uresničilo, dasiravno nehoté priznavajo, da je njihovo zahtevanje opravečeno. Naposled Čehom podtikujejo, da tu ne gre o ustanovljenji znanstvenega zavoda, nego največ je to politična demonstracija. Ustavske novine se uže naprej boje ogroamih peticij iz Českega, koje cesar gotovo predloži ministerstvu. Kaj bode iz mladine, koja se bole odgojevala na českej universi v „narodnem fanatizmu“? Tako vpijejo žilovski postenjaki na ministerska ušesa. Razume se, da bi oni Čehom vlastno univerzo takoj dali, ko bi se česčina postavila v kot, ko bi gojili mesto česke narodnosti, samo nemško kulturo, a glasovito nemško rodoljubje. Kako se §. 19. ravnopravnosti tu spojuje, je jasno. Davek krvavi sme odrajtovati Čeh v českem jeziku, toda šole iz českih penezov vzdržavati ne sme in ne more, ker so česki žulji v cislajtanskih blagsajnicah uže cislajtansk, a ne več česki. Ravnopravnost velja le za Nemce, ki so povsodi prvi, a ne za trpičene Čehoslovane.

Kako odgovori vlada českemu narodu, o kojem trde novine njegove, da je pošten, marljiv in lojalen, nam pové bodočnost.

Političai protivniki, koji pazljivo čujejo na vsako stopinjo opozicije česke, sami sebi lažejo, da se mej narodom českim pogreša nekđajna polit. člost in navdušenost, vsled koje je vedno zmagoval. „Kdor tako piše ali govori, ne vé, kaj je česka opozicija, pravijo „Narodni listy“. Idite po celem Českem, vprašajte ljud, povsodi se Vam odgovori: „To smo mi, narod česki, koji hočemo po izgledu prededov naših svobodno živeti v našej starodavnej domovini! „Ako si pak ti narod česki kterikrat potrtega srca,“ — piše dalje ovi list, „spomni se minoh časov in vedi, da je bilo enkrat. še huje huj v kraljestru českem. Bilo je huje, ko so duševni pravici naš h novovekih Prusakov, jezoviti i lihtenštajski dragoni izgajali iz domovine naše krivoverstvo s požiganjem vasi in mest, morjenjem in roparstvom, oskrunjenjem žen in pokončevanjem cele dežele. Bilo je huje, ko so tvoje najplemeniteje sinove na staromeškem trgu obešali, ter jim glave odsekavali, zopet druge vrgli na sto v tamne ječe. Bilo je huje, ko se je vzelo silovna celo premoženje prebivalcem, plemstvu, in mestjanstvu, da

*) Zakaj ne, povem prihodnjic.

PIS.

so se še potem deset let po bitvi na Belej gori ptujci v dež. zboru bahali, „da so uže tri četrtine cele korone česke v cesarjevi roci, koje zopet drugim prodá ali podari.“ Huje je bilo takrat, ko je obožano plemstvo česko i mest. prebivalstvo moralo na tisoče zapustiti svojo plodonosno deželo, ter se potikati v širomaštvu in pomanjkanji po ptujem.

Bilo je huje, ko je ljud po deželi, kojemu nij bilo dovoljeno preseliti se iz domovine svoje, nečloveško trpinčen od novih gospodarjev nemških, ter vkljenjen v grozovito sužnost, svoja posestva sam požigal, kot plaha zver po gozdih se klatil in ne boje se nikogar, moril in ropal. Bilo je huje v deželi česke, ko po tridesetletnej vojski nij bilo niti pol milijona prebivalstva českega; več, nego dvo tretjini ljudskih posestev je bilo pustih, poplavljenih od divje soldateske i ostale kraje zavzemali so ptuji naseljenci. Oj, kje je bila takrat „česka opozicija“, bilo bise moglo reči da je razpadla. In tako so ravnali cela dva stoletja ti stari ustavoverni gospodje v jezovitovskih talarih, vsi so nam vničili od leta 1620 sto in sto českih šol, ter izpodili naše pušene, stare „praeceptore“ iz dežele, zušili stari Karlovi uk, spalili na mejah tisoče naših kujig i poteptavši staročesko omiko s konjskimi kopiti, začeli so polagoma ustanovljati nemške šole; ponemčevati vse urade in božje hrame.

In kam so s tem prišli? Sami družega ne vedo v svojej ustavovernej zaslepljenosti, nego skruniti in črnti celo „česko opozicijo“, v kojoj bomo vedno brezstrašno i pogumno naprej korakali! Ako so Čehi naj huje skušnje pre-stali mej vsemi narodi evropskimi, gotovo se ne vstrašijo „najželeznejše i energičnejše vlade“, koja ima po željah „Dentsche Zeitung“ nastati, po berlinskem shodu treh vladarjev, za Čehi in Poljake. Umetno bobnati po prusko to umejo, družega nič.

V dokaz naj služi tukajšnji vladni „Večerniček“ (Abendblatt) ki piše skozi in skozi v vladnem duhu in sicer tako, da prekosi še prusko-avstrijske novine, kajti, dokler ne bode haj dobojevan, dokler Čehi ne omogajo, tako dolgo nij misliti o pogojih kacega miru, piše dan za dnevom.

Tedaj tu jim nij mar miru, ampak boj nanož. Dobro! Ako se komu namerava uož na prsa, bode gotovo z enakim orožjem sovražniku vedel dati odgovor.

Mogoče, da se v kratkem znebimo na veke lude more, ki tlačí siloma javno zunanje polit., kajti baron Keller bode takoj po končanah delegacijah imenovan vojni minister, datje je potr škodljiv črv, ki je narodnej strani v kvar spodjedal njene korenine od leta 1849, ker ima ona dokaze, da je bil ves čas sloveci novelist česki in urednik „Slovana“, Karol Sabina, c. k. tajni organ praške policije, kojoj je izdaval kot volun v narodnem taboru, vsako gibanje. Od strahu pred česko stranko, ki je v poslednjem času ostro pazila na njega, ter ga zasacila, je v terek pobegnil v Berlin. O žalostnej izdaji i volimstvu tako inteligentnega moža v vlastnem taboru, Vam javim kaj več prahodaj č.

Politični pregled.

Še zmerom se časniki pripravljajo o pomenu shoda treh cesarjev v Berlinu; posebno smešni se nam zdi dobrihanje ustavoverskih listov severnemu striju, katerega so še pred enim mesecem prav surovo napadali. Plaš po vetru obračati, to znajo izvrstno.

Zdaj ko vidijo, da ne morejo izvesti glavnega dela svojega programa, uničenje Rusije in z njo Slovanstva, se tolažijo s tem, da bode shod vladarjev zagotovil mir Evropi in da bode Rusija sama vrata zapahnila panslavizmu ter zaveznica postala germanizatorjem. Dvomljivo je sicer, če ustavoverci v resnici na kaj takega verujejo. Če Avstrija postane zaveznica Rusije, potem je to znamenje, da hoče vladar sam zagotoviti notranji mir ter odstraniti ono privilegirano stranko, ki hrepeni po nadvladi in na zid pritiskanju Slovanov. Če je Avstrija enkrat gotova na zunaj, se nijma več bati naklepov nobene izdajalske stranke.

Mi federalisti se nijmamo bati tako zvané „svete alijance“, katera pomeni konservativizem; saj nam konservativci ne morejo biti tako nepravilni, kakor so nam nepravilni ustavoverni laži-liberalci, kateri so v Avstriji liberalizem ob ves kredit pripravili. Sicer pa ostanemu pri uže izraženem mnenju, da shodi cesarjev nijmajo več politične važnosti.

Shod cesarjev pa gre tudi Poljakom po glavi, kateri so se nadejali, da jim nastane kaka korist in da se bodo morda zopet zedinili, če nastane vojska med Avstrijo-Nemško in Rusijo. Zato pa so dozdej zmerom podpirali ustavoverce. Morda vendar zdaj sprevidijo, da so na krivi poti in da je treba zvestim ostati federalistom, posebno ker jih zdaj ustavoverni listi zaničujejo in jim naravnost odrekajo vsako koncesijo.

Na Ogerskem se pripravljate obé stranki na prihodnje parlamentarne boje; Deakoveci sami hočejo podreti Lonyay-ovo ministerstvo; levičnjaki pa, kateri nijso zdaj skoro nič manj močni, kakor so bili v poprejšnem zboru, bodo zopet Deakovece dražili z dolgimi govori, da ne bodo mogli o ničesu sklepati. Gotovo je, da imajo levičnjaki večino naroda za seboj in da so Deakoveci dobili večino v parlamentu le s pomočjo čudnih sredstev à la Chabrus. Pride čas, ko bodo zmagali, kakor bomo takraj Litve gotovo zmagali mi federalisti.

Srbski cerkveni zbor napravlja tudi zadrege ogerskemu ministerstvu; narodna Miletičeva stranka je zmagala pri volitvah v omenjeni zbor; vkljub veliki agitaciji od strani ministerstva, sijajno zmagala, vsled tega postane patrijarh kak dober narodnjak, česar se Madžari boje, ker ima omenjeni zbor in patrijarh največi upliv na politično postopanje ogerskih Srbov.

Na Francozkem je zdaj vse na počitnicah: parlament, predsednik Thiers in večina ministrov. Thiers je v morski kopelji Trouville, kder se peča s študijami o zboljšanju francoske vojske. Francozki listi pišejo v očigled shodu treh cesarjev, da francoska se more zdaj pečati s zunanjo politiko, ampak da obrača vse svoje moči in sile notranjemu preustroju države; kadar bode enkrat francoska trdna stala, potem ji ne bode primanjikavalo zaveznikov.

Vse evropske države imajo za časa miru blizo 2,600,000 vojakov pod orožjem. Vsi ti ljudi so dela odtegnjeni in če se zračuni kar stanejo in kar bi lahko zaslužili je vsim državam odtegnjenih vsako leto blizo 3000 milijonov goldinarjev. Te številke prejasno govore. Kogar te številke ne segrejejo, temu nij pomagati.

Med Turki in Črnogorci je prišlo zadnji čas do krvavih bojev na črnogorski tuški meji; Turkov je ostalo 10 mrtvih. Knez Nikita je zapovedal vsled tega da imajo stopiti pod orožje vsi mejni rodovi, ob enem pa je poslal Sultanu energično pismo. —

Iz deželnega odbora goriškega.

C. kr. okrajno glavarstvo goriško je naznanilo, da namerava vlada prositi državni zbor, naj dovoli primeren znesek iz državnega zaklada, kateri bi se porabil za posušenje lokvi (laguu) v červinjskem polit. okraji in pa močvirjev v goriški dolini med Kobaridom in Starim Selom. Načrti dotičnih del so že dovršeni. Ministerstvo za poljedelstvo vpraša zdaj, ali bi ne mogla prevzeti tega početja dežela ali pa kaka druga skupščina, ko bi jo država primerano podpirala in kdo bi postal potem lastnik zemljišč, katera so zdaj še pod morjem? Deželni odbor je prav radostno na znanje vzel, da se vlada tako marljivo poteza za zboljšanje naših ekonomičnih razmer in posebno za posušenje močvirnih zemljišč v raznih občinah.

Vsled tega bi soper začele cvesti nekdanje bogate občine, ki so brez svoje krivde obožale. Toda to početje, katero bi neizmerno koristilo dotičnim pokrajinam in dosledno celó deželi, je tako velikansko, da se deželni odbor, gledé na revne svoje zaloge, in tudi ker nima nobenega tehničnega urad, ne postopi nasvetovati dež. zboru, naj bo začetaik tega dela in naj priskrbi, da se izvrši in tudi ne, da bi se lotil v ta namen sestavljati kako akcionarsko društvo; zadnje bi bilo zelo težavno, saj je le prav malo kapitalistov v deželi in ker nij kredita, bi se tudi težko akcije oddale brez pomoči tujih kreditnih zavodov. Pri takih okoliščinah more deželni odbor še manj občine spodbujati ali celó privatne osebe, da bi prevzele dotična dela.

Potem takem bi bilo ne samo hvalevredno, ampak bi so našemu prebivalstvu prav posebna dobrota skazala, ako bi vlada početje, katero je vzbudila, tudi v roke vzela in dognala.

V tem primerljaji naj bi se posestno razmerje tako uredilo, da bi se pripustilo mejnikom, naj si bodo že občine ali posamezni lastniki, del zboljšane ali pridobljenega zemljišča z ozirom na pravice in vgodnost ali pa tudi kot odškodovanje, ako bi pri delu kaj pomagali ali pa potreben material dajali; večji del zboljšanih ali pridobljenih zemljišč bi pa ostal početniku, to je državi; potem bi prevzela državni delež zemljišč dežela ali pa kaka druga skupščina, ki bi zámogla dati zadostno poroštvo s pogojem, da povrne iz dotičnih dohodkov državi nekoliko njenih stroškov, kakor bi se moralo pogoditi.

Deželni odbor je izrekel, da bo rad podpiral in pospeševal to jako koristno početje, in je izrazil željo, naj bi se ono (početje) raztegnilo na vsa močvirna zemljišča vseh petih občin (Tržič, Červinjan, Oglej, Grado in Kobarid), da se njihove kmetijske, trgovske in zdravstvene razmere zdatno in za vselej zboljšajo.

Razne vesti.

(**14 manovri**), ki začne 25. t. m. v Postojni, pride iz koroskega 3. oddelek (eskadron) dragonarjev iz 5. regimenta Nikolaja I., cara ruskega. Vseh skupaj bode 180 mož s 5 častniki in 135 konj. Ta oddelek, v katerem so sami Slovenci, dojde 21. avgusta v Kanal, 22. v Gorico, 23. v Vipavo, 24. v Razdrto, in 25. avgusta v Postojno.

(**Darila na konje**.) Za južni kraj naše grofije se bojo delila darila za kobile in konje 23. sept. v Gradiški, za sodnijske okraje Bovec, Tomn, Cerklno in Kanal pa 25. sept. t. l.

(**Komet**) Strah in trepet vseh prijateljev veselega življenja je šel — Bog vo kam. Z uró v roci smo 12. t. m. ob 6 uri zvečer čakali s pobožnim in spokorjenim srcem na zaslužno kazen zaradi našega nepopoljšljivega življenja, a za sedaj bilo je nam zaprinešeno in živeli bomo še vedno veselo, dokler ne pride res komet v podobi pogrebčeve lopate*)

(**Bojanska čitalnica**) napravi v nedeljo 18. t. m. ob 7 uri zvečer besedo z deklamacijam in govorom; dramatični odsek bo predstavljal igro: „Ravni pot nar boljši pot“. Vabijo se uljudno vsi častiti udje, ne udje povabljeni z listki plačajo v stopnino.

(**Podpora**) C. k. ministerstvo za poljedelstvo je dovolil vinorejskemu društvu o doraberškemu 200 gl. podpore, da si misli za svoje namene potrebnih priprav.

(**Konec šolskega leta**) je na realki 24. na gimnaziji 28 t. m. Ustmena matura se začne na realki 27., na gimnaziji 29. Na gimnaziji je 14 maturandov, mej temi 8 Slovencev.

(**Pisec se**) nam, da v petek odide g. Jož. Jurčič urednik Slov. Narodu v Beligrad h znanim slavnostim 22. t. m. —

(**Konečne obravnave**). Pred sodiščem petih sodnikov, katerim je predsedoval dež. sodn. svetovalec gosp. Goriup, sta sedela pretečeni petek in sabota, 9. in 10. t. m., na klopi obtožencev pri tukajšnji c. kr. okrožni sodnji Stefan Obid, oče, in Andrej Obid sin, iz Ravne pri Cerklnem, obtožena zaradi hudodelstva goljufije po §. 197 in 200 kaz. zak. in tudi zaradi hudodelstva nezvestobe po § 183 kaz. zak. Sodniki so sklenili, naj se nadaljuje obravnava, in naj se pokličejo k njej še nove pričé. Goriško občinstvo, ki je že trikrat videlo žandarje gnati dva vkljenjena obtoženca iz zapore pri sv. Antonu k c. k. okrožni sodnji in nazaj, bo toraj še eukrat videlo že znano obraza stopati pred žandari. — V ponedeljek, 12. avgusta, ste bili pod predsedništvom c. k. dež. sodn. svet. gosp. Mosettig-a in pred sodiščem treh sodnikov dve konečni obravnavi: Ena proti Stefanu Leban-u, Janezu Pušnarju, Anu Luku Leban-u, Blažu Pušnarju, Ani Namarjevi in Mariji Pušnarjevi, proti prvim štirim zaradi hudodelstva javne posilnosti po §. 81 kaz. zak., češ, da so finančno stražo zadržavali pri njenem opravilu, proti zadnjima dvema in tudi proti prvi štirim zaradi prestopka razžalitva finančne straže po §. 312 kaz. zak. Obtoženi so bili spoznani nekrivi hudodelstva, pa prvih pet je spoznala sodnja krive prestopka gori omenjenega prestopka in obsodila prvega v zapor 4 dni, druge tri v zapor po 3 dni in Ano Namarjevo v zapor 48 ur.

*) Jaz sem bil tako gotov svoje smrte, da sem pri Katarini še o peti uri zadnje šestico zapil. Giuseppe, stavec.

Marija Pušnarjeva je bila spoznana nekriva toliko hudodelstva, kolikor prestopka. Obsojeni so naznanili pritožbo zoper imenovano razsodbo. Druga obravnava se je veršila proti Jerneju Jevščiku iz Zabrda zaradi teškega telesnega poškodovanja; spisi so se vrnila preiskovalnemu sodniku, naj nadaljuje preiskavo, in toraj se še enkrat povzame končna obravnava.

Prihodnje obravnave bojo: 19. avgusta proti Matevžu Čubeju, potem proti Jan. Murovcu; 23. avgusta proti Mariji Bernjakovi zaradi tatvine, proti Jožefu Trevisanu zaradi nezvestobe, proti Jožefu Russian-u zaradi hudodelstva oskrumbe.

(Slovesnost.) Na čast cesarjevega rojstva napravijo goriski dijaki slovesnost, obstoječo iz petja in telovadbe dne 17. avgusta t. l. ob 5 uri popoldne na gimnazijski telovadnici.

Slovenske županije na Goriskem.

I. Županija standreška obstojil iz ene same katastralne občine, ki je bila do leta 1868 združena z županijo Šentpetersko, in od katere se je ločila vsled posebne železne poseve.

Ta občina obsega 756 oralov 1201[] sežajev površja, šteje 1050 duš in plačuje na leto 1322 gl. 29 kr. izravnega davka brez prik. Lego ima jako prijazno in vgodno; ujev in pa odlični marljivosti Standrežanov je pripisovati, da pride v občino za rane poljske in vrtno pridelke, posebno za prvi krompir, izvrstne šparge, grah in drugo zelenjavo veliko novcev in da se blagostanje tukaj, bi rekel, pred očmi povzdiguje. V Standreži najdeš same posestnike in zakupnike, toda vsak zakupnik ima tudi kaj svoje lastnine, katero si pridno od leta do leta množi. Grajski kmetov ali kolonov ni več tukaj in to je dobro; kajti ta ostanek nekdanjega robitva dela nečast sedajnemu stoletju in zavira svobodni napredek ljudstva povsod, koder se še nahaja.

Kakor se v Standreži privatna premoženja sploh umno in dobro oskrbujejo, enako se sme trditi tudi o gospodarstvu z občinskimi premoženjem, katero je posebno po ločitvi od Šentpeterske županije v prav vgodnem stanju. Standrež ima primerno, morda najlepše premoženje izmed vseh slovenskih občin na Goriskem. Pročunji in računski občinski, ki se vsako leto redno in o pravem času rešujejo, kažejo, da vedno še nekoliko v denarnici ostaja, in nij tedaj nikdar treba občinskih naklad na davke ali na vžitnino. Posebno lepe dohodke dajajo Standrežu njihova občinska zemljišča, to je velike in male Raje, katere ima ces. erar za vojaške vaje v zakupu. Dotična zakupnina je pa gledé na vrednost zemljišč pri vsem tem še majhna in kakor slišimo, nameravajo vse občine solastnice velikih Raj pri državnem zboru za to potezati, da bi se zakupnina v primeri k sedajnim cenam povečala, kar bi, se ve da, tudi občinske dohodke zdatno pomnožilo.

V občinskem uradu se posluje vse v slovenskem jeziku. Gospod učitelj opravlja ob enem prav dobro tajniško službo in menda tudi denarništvo.

Standrež ima že precej dolgo svojo redno šolo v lastnem poslopju, v katerem ima tudi g. učitelj prav spodobno stanovanje. S tem dokazujejo občani, da ne skrbijo samo za materialno korist, ampak da jim je mar tudi za duševni napredek, kateri se naj bolj temeljito začenja razvijati v dobri ljudski šoli.

Samo čitalnica, katera bi morala biti tukaj vsaj nedeljska šola za odrasčene, neče nič kaj naprej. Ustanovljena je, a ne živi, ampak životari, če že ne hira. Zatorej vrli Standrežanji, zdravite se, bratje, dajte si roko in izpodite izpod svojih streh duh nesloge, kateri edini mračni nekoliko vašo sicer jasno nebo, in naj bo čitalnica oni srečni prostor v katerem sklenete nasprotni stranki za vselej mirovno pogodbo!

To bo gotovo tudi gosp. učitelja tako razveselilo, da bo za naprej okoli sebe zbiral vašo mladino podučevaje jo v milem slovenskem petju, ki se bo potem veselo razlegalo po čitalnici in po prijazni standreški vasi. Bog daj, da bi mogli v kratkem tudi v tem oziru tako pohvalno poročati o Standrežu, kakor smo po vsej pravici poročali o vseh drugih ozirih.

H koncu naj naštejemo še, koliko domačih živali redijo v Standreži. Ker so te številke v ozki zvezi s kmetijskim gospodarstvom, bodo gotovo marsiktere zanimale. Navedljive bomo pri vsaki županiji in sicer na podlagi zadnjega popisa od 31. decembra 1869. Konj je v Standreži 53,

ena meza, 2 osla, 34 krav, 4 teleta do trehlet, 79 volov, 468 ovac, 6 koz, 270 prešičev in 50 panjev čebel.

Prihodnje pojdemo v Šentpeter.

Poslano.

Š. Kobariča, 6. avgusta.*) Poslužujem se dovoljenja podeljenega mi v urelnikovi opombi k dopisu „S Tominskega“ 25. julja v št. 31, in polagam svojo dupliko.

Cela naša pravda se suče o vprašanju: Kdo je kriv, da so se nagrade tako pozno razlele? (č. dopisnik je v št. 28. obdolžil mene; a jaz sem na podlagi točnih in resničnih dat v zadevo dokazal, da uzrok tiči nekje drugje. Ko bi se bile osebe, ki imajo v rokah inicijativo, kaj bolje podvzale, — bila bi cela zadeva pri vsem mojem predlogu lahko že novembra ali decembra prečeta rešena. Tega nij mogoče tajiti niti ovreči, zato se je tudi moj g. nasprotnik v odgovoru 25. julija ognil glavne stvari in po nebitvenih rečeh mihal — a še to z malo srečo.

Denimo njegove opazke na rešeto.

Ad 1. Po mislih g. dopisnika je vse eno, ali so seje javne ali tajne, ker tirja javnosti za objavo. Zakaj jih pa loči postava? No, pa bodi še! Postavimo, da se sme vse razodeti, kar se v skrivnih sejah godi, — prašam Vas: zakaj pa niste vsega razodeh? Jaz bi bil le vesel, ko bi se bila objavila cela razprava. Zakaj zamolčite prav to, kar bi me vtegnilo opravičiti pred svetom?

Ali to nij bilo za vse? Vam se zdi nepotrebno popisovati pot, po kateri se je do sklepa prišlo, — meni pa se zdi, če že koga tožite pred občinstvom, da bi bilo le pošteno postaviti stvar v objektivno presojo, ne zamolčevši nobene reči, ki zna končno sodbo spremeniti. Kdo ne ve, da stvar postane véasi čisto drugačna, če se od vseh strani ogleda!

Kaj hočete z besedami: „To načelo priporočam Vam!“ Ali tirjate zase pravico me napadati pred svetom, a jaz da ne bi smel se braniti? Če je prišlo med pravljanjem na dan kaj Vam nevsčednega, — kdo je dal pravdi povod? Povedal sem le to, kar se mi je zdelo v obrambo potrebno.

Tukaj nij prostor izpodbijati sproženo teorijo o koristi, podpirano z lepo priliko o vrednosti človekovi; opominjam samo, da materijalistu je korist edini bog, in da kaj boljsega in višega ne pozna.

Ad 2. Gola beseda: „napačno delovanje“ v Vašem dopisu res ne stoji; ali ga pa niste tako sodili, ker ste v zadnjem stavku svetovali: „varovati se je torej nasvetov?“ Za besede se ne pravdamo. Ne izlazite z mnenjem: „je bilo treba brati brz v seji sporočilo.“ V seji marca meseca smo v prvo videli nadzornikovo sporočilo. Pri zborih pa je stara in nespodbjana navada, da se udom za časa dnevni red naznani in dotična pisma predložé.

S tem, da rečem „od drugod“ ne dajam g. nadzorniku nikake nezaupnice. G. nadzornik pregleda parkrat v letu šole in v vsakej se more ustaviti le malo časa, čemur se nij čuditi zaradi drugih njegovih dolžnosti. Prašam: ali zamore v tem kratkem času vse pozvedeti in pregledati? G. nadzornik mi bo sam pritrtil, da več oči več vidi. Tega načela so se držali tudi tisti, ki so postavili skovali, ter nadzorniku svetovalce pridružili. Ali so mu s tem hoteli dati nezaupnico? Ko bi en sam vse mogel in vedel in znal, čemu bi pa bili dragi v zboru? Kaj ne, da prikimujejo?

Kako pa pridete do popisovanja nadzornikovega življenja in njegovih zaslug? Saj teh mu nij nikdo krtil! Ali ste hoteli svojo teorijo o koristi še pri tem praktično skušati? Jaz nijsem trdil; da sem sam možak, že zato ne, ker jih je na mojej strani stalo še pet, kakor sami priznavate v št. 28.

Koncem še na Vašo: „Zakaj bi se oče svojega otroka sramoval?“ Moje ime najdete pod dopisi; zakaj pa nij Vašega, da bi vsaj ne zaostal v titulaturi za Vami, „dragi neznani?“

Pagliaruzzi.

Poslano.**)

iz Volč 10. avgusta. (Pojasnilo k dopisu iz tominskega okraja v št. 32 Soče). Uže 28. okt. 1869 nastopil sem službo župnika v Volčah. A stoprv 21. novembra 1871 mi je računski od-

*) S tem smo zavili to interesantno pravdo. Razsodbo napravi sodišče naših bralcev.

URED.

**) Za zadržaj v tem predalu uredništvo nij odgovorno.

sek visokega c. kr. namestništva v Trstu moje dohodke odkazal. Ker je pa 48 tominskih kaznenkov - 12 vaganov pšenice, 13 kazn. - 3 1/2 vag. rži v blagu, in 16 fr. 95 kr. v penzih letnih dohodkov manj ko mojemu predniku meni odločil, nijsem se zahvalil: ampak mislil sem, da kdor od ene strani vzame, ima dolžnost po drugi povrniti. Torej sem, da bi po moji malomarnosti fara ne trpela kvara, si v dolžnost štel poboljška prositi, kajti višijem oblastim ne morem zaukazovati.

Miloščine pa nijsem prosil, in mi nikdar na misel nij prišlo je prositi. Da se mi je namesto stalnega poboljška prav za prav namesti povrnitve za odvzeto nekaj vrglo, s tem nikakor mi nij vstreženo. Da dopisnik na duhovščino sploh,* osobito na me svoj gnjev razliva, tega mu ne morem kratiiti. Ako dobri farani vedoč za krivico, ki se mi je godila, mi prostovoljno kaj podaré, že vedo, zakaj? Dopisnik pa nij podarjenega mi masla tehtal. O času, ko se vsem služabnikom kakor tudi prostim delalcem službene plače povikčujejo, naj bi edini duhoven molčal, ko se mu tako izdatne dohodki prestrižejo! To je nova logika.

Anton Peter
župnik.

*) Dopisnik je sam duhoven.

URED.

Listina uredništva

G. J. B. de C. v. Blelu: Vaše javno pismo priobčimo v prihodnjem listu. Zljaj se klasifikujejo dijaki in mi se boji, mo. ne quis detrimentum capiat.

Cenik raznega blaga

na goriskem trgu.

Pšenica	polonik po gl.	3. —	do gl.	3.33
Rž	"	2.20	"	2.30
Turšica	"	2.60	"	2.70
"	ogerska	1.80	"	2.5
Ječmen, pehan	"	3.40	"	3.50
"	cel	1.90	"	2. —
Fezol	"	3. —	"	3.20
Oves	"	1.30	"	1.35
Ajda	"	2. —	"	2.10
Rajž prve vrste	cent	10.65	"	11.50
"	druga	9.25	"	9.50
Seno	"	80	"	1. —
Slama	"	75	"	90
Slanina (špeh)	"	32. —	"	35. —
Krompir nov	"	2. —	"	2.25
Vino, belo brisko kvinc	"	13. —	"	15. —
"	črno furiansko	16. —	"	18. —

Cenik muke mlinor v Straciacah.

Moka pšenična A (Auszug)	cent. po gl.	14.30
"	N. II	12.80
"	III	11.10
"	IV	9.50
"	V	7.80

Moka, ržena	cent	po gl.	6.50	do gl.	8.50
"	turšična	"	5.75	"	6.50
"	ajdova	"	9. —	"	10. —
Otrobi drobni	"	"	2.80	"	—
"	debeli	"	2.80	"	—

Medicine in Kirurgije

Dr. Aleksij Rafael Rojic,

M a g i s t e r

porodništvo in za oči.

se je preselil z Dornberga v Gorico zad za veliko cerkev — Contrada del Duomo št. 372., zdravi od 8. - 10. ure pred poludne.